

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 5, Sayı: 21, Aralık 2019, s. 71-83

Araştırma Makalesi

Prof. Dr. Ece Karşal

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü

ece.karsal@marmara.edu.tr

Bil. Uzm. Ecem Yılmaz

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı

ecm.ylmz@hotmail.com

PAUL HİNDEMİTH'İN FLÜT LİTERATÜRÜNE KATKILARI¹

Özet

Paul Hindemith, 20. yüzyılın önemli bestecilerindendir. Aynı zamanda orkestra şefi, icracı ve eğitimci de olan Hindemith, Türk çağdaş müziğinin gelişiminde de rol alarak Ankara'da müzik okulunun kurulmasına katkıda bulunmuştur. Geleneksel müzik formlarına bağlı kalan bestecinin aynı zamanda özgün bir müzikal yaklaşımı vardır. "Gebrauchsmusik" (Yararlı Müzik) akımının öncüsü olan besteci, Neo Klasisizm akımının da önemli bestecilerindendir. Amatör müzisyenler dâhil olmak üzere her yaş ve seviye grubuna yönelik eserler bestelemiştir. Besteci bu yaklaşımını "Flüt" çalgısı için de kullanmıştır. Bestecinin flüt için yazmış olduğu eserleri başlangıç seviyesinden profesyonel seviyeye kadar uzanmaktadır. Hindemith, 20. yüzyıl flütünü teknik kapasitesi doğrultusunda kullanmış ve flüt literatürüne önemli katkılarda bulunmuştur. Bu çalışmada bestecinin flüt literatürüne katkıları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Paul Hindemith, Hindemith, Flüt, Flüt Literatürü, Flüt Edebiyatı

---

¹ Bu makale 2019 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Ana Sanat Dalı'nda tamamlanmış olan "Paul Hindemith'in Flüt Edebiyatındaki Yeri" isimli Yüksek Lisans Tezi'nden üretilmiştir.

CONTRIBUTION OF PAUL HINDEMITH TO THE FLUTE LITERATURE

Abstract

Paul Hindemith is an important composer of the 20th century. Hindemith, who is also conductor, performer and educator, contributed to the establishment of a music school in Ankara by taking part in the development of Turkish contemporary music. Adhering to traditional forms of music, the composer also has a unique musical approach. As a pioneer of the "Gebrauchsmusik" movement, the composer is also an important composer of the Neo Classicalis. He composed works for all age and level groups including amateur musicians. The composer also used this approach for the "Flute" instrument. The composer's works for flute range from beginner to professional. Hindemith used the flute of the 20th century according to its technical capacity and made significant contributions to the flute literature. In this study, the contributions of the composer to the flute literature were examined.

Key words: Paul Hindemith, Hindemith, Flute, Flute Literature

Giriş

Bu çalışmada 20. yüzyılın önemli Alman bestecisi, orkestra şefi, icracısı ve eğitimcisi olan Paul Hindemith'in dünya flüt literatürüne katkıları incelenmektedir. Böylelikle Türk çağdaş müziğinin gelişmesine ve eğitimine katkıda bulunmuş olan bestecinin Flüt Literatürü bağlamında tanıtılması amaçlanmıştır. Çalışma, taşıdığı amaç ve bu amaca uygun olarak izlenen yöntem ve toplanan verilerin niteliği açısından betimsel bir çalışmadır.

20. yüzyılın önemli bestecisi, orkestra şefi, icracısı ve müzik kuramcısı olan Paul Hindemith, 16 Kasım 1895'te Almanya'nın Hanau şehrinde dünyaya gelmiştir. Hindemith ve onun iki küçük kardeşi Toni ve Rudolph, babalarının isteğiyle küçük yaşlarda müzik eğitimine başlamışlardır (Çevirme, 2014, s.5; Morin, 2016, s.1). Hindemith, 1904 yılında keman derslerine başlayarak artık düzenli bir müzik eğitimine adım atmıştır. 1907 yılında Frankfurt'ta bulunan Dr. Hoch's Konservatuarı'nda öğretmen Anna Hegner ile çalışmaya başlamıştır. Fakat Anna Hegner'in başka bir şehre gitmesi üzerine, Hegner Paul Hindemith'i Adolf Rebner ile tanıştırmış ve Rebner sayesinde konservatuara kabul edilmiştir. Hindemith bu okulda Adolf Rebner'den keman, Arnold Mendelssohn ve Bernhard Sekles'ten kompozisyon dersleri almıştır (Dinç, 2006, s.4).

1915 yılında öğrenimini tamamlamasının ardından Frankfurt Opera Orkestrası'nda başkemanlı durumuna yükselmiş ve 1923 yılına kadar bu görevde kalmıştır. 1919 yılında Rebner Dörtlüsü'nün viyolacısı olmuştur. Bestecilik alanında da kendini geliştiren Hindemith, 1917'de yazmış olduğu "Drei Stücke für Violoncello und Klavier" (Çello ve Piyano için Üç Parça) adlı eseri Breitkopf & Haertel Yayınevi tarafından basılmıştır. Birkaç yıl sonra Schott Yayınevi ile anlaşma imzalayarak birçok eserinin yayımlanmasını sağlamıştır (Kantarıcı, 2006, s.20-21; Morin, 2016, s.2).

Hindemith, bestecilik ve müzik eğitiminde yaptığı faydalı çalışmalarıyla, 1927-1935 yılları arasında Prusya Kültür Bakanlığı tarafından Berlin Müzik Yüksek Okulu'nda dersler vermek üzere kompozisyon profesörlüğüne atanmıştır. Öğrencilerine, bestecilik sanatının yüzyıllar boyunca meydana getirdiği geleneksel formlarına önem göstermelerini ve bu formlara tutucu olmadan, kendilerinden de bir şeyler katmaları gerektiğini, böylelikle yeni ve özgür biçime geçişin daha iyi sonuçlar vereceğini dile getirmiştir. Eserlerinde söz ile notanın uyumu olarak kabul edilen "prozodi" anlayışına önem verilmesini istemiştir. Ayrıca "Müzik yapmak, müziği dinlemekten önemlidir" gibi sözlerle dinleyici ve öğrencileri sanat atılımlarına yöneltmeyi başarmıştır" (Aktüze, 2010, s.487; Saydam, 1997, s.190).

Hindemith, öğretmenlik yaptığı süre boyunca görev yaptığı okullarda bestecilik alanına önem verilmediğini düşünmüştür. Bu alanda yeterli ders kitabı olmadığını düşünen besteci, müzik teorisi alanında araştırmalar yapmış, Latince ve matematik öğrenerek eski müzik eserlerinin okunmasını kolaylaştırmaya yönelik çalışmalar yapmıştır. Okulun radyo araştırma bölümündeki çalışmalara katkı sağlayarak radyo için yazılmış müzikleri gramofon ile plaklara kaydını yapmış, ayrıca çocukların ve amatörlerin çalabilecekleri basit müzik çalışmaları bestelemiştir. Genellikle bu eserler armonik ve tonal bir yapıdadır (Şen, 2018, s.5).

Bu dönemde, Almanya'da Adolf Hitler ve Naziler zayıflayan Weimar Cumhuriyeti'nde hızla güçlenmişti. Hitler, ülkenin başına geçmiş ve bu dönemde birçok Alman bilim insanı, yazar ve sanatçı başka ülkelere göç etmek durumunda kalmıştır. Başa geçen Naziler, eşinin Musevi olması ve 1929'da Musevi müzisyenler Josef Wolfsthal ve Emmanuel Feuermann ile kurduğu yaylı üçlü sebebiyle Hindemith'e karşı tepki duymuşlardır (Boran ve Şenürkmez, 2010, s.218; Kantarcı, 2006, s.22).

İki savaş arasındaki bu dönemde, "Müzik yarananlarla müzik dinleyenler arasında genel olarak bu derece az ilişki bulunması acınacak bir durumdur" diyen Hindemith, bu düşünceye bir çözüm yolu bulabilmek ve müzik kültürünü tüm insanlara sunabilmek için "Gebrauchsmusik" (Yararlı Müzik) diye adlandırdığı bir müzik akımı bulmuştur. Gebrauchsmusik akımının ana düşüncesi amatör müzisyenler, çocuk ve gençlik koroları, kent bandoları gibi toplulukların kolayca çalabilecekleri eserler geliştirmek, müziğin herkes tarafından yorumlanabilmesi ve işlevsel olması görüşünü yansıtır (Saydam, 1997, s.191).

1933 yazında Hindemith, önemli eserlerinden biri sayılan, geç gotik sanatının yaratıcısı Alman ressam Mathias Grünewald'ın (1470-1528) hayatına dayanan bir opera yazmak için libretto üzerinde çalışmaya başlamıştır. Mathis der Maler (Ressam Mathis) adını alan Grünewald'ın yaşamından esinlenerek bestelediği yedi tablolu operasının prömiyeri 1934 yılının Mart ayında şef Wilhelm Furtwängler yönetiminde Berlin Filarmoni Orkestrası tarafından seslendirilmiştir. Fakat 1933'te başa geçen Hitler yönetimi operanın içeriğinden dolayı sahnelenmesini yasaklamıştır. Almanya'da süre gelen bu üzücü olaylar ve huzursuz ortam birçok bilim ve sanat insanının Birleşik Amerika, İsviçre ve Türkiye gibi başka ülkelere göç etmesine sebep olmuştur (Saydam, 2008, s.18-19).

Nazileri öfkelenen ana sebebin, bu operanın librettosu olduğu bilinmektedir. "...Operanın konusu, Brandenburg Başpiskoposu Albrecht'in saray ressamı Mathias

Grünwald'ın reform hareketlerine katılmak ve Köylü Savaşı'nda köylülerin yanında savaşmak için saraydaki görevini bırakışıyla ilgilidir. Konunun 1934 yılının Almanya'sına yakınlığı ortadadır" (Mimaroglu, 2009, s.151).

Hindemith, eşinin Yahudi olması ve eserlerinin hükümetin anlayışına ters düşmesi sebebiyle Nazi rejimi tarafından yasaklanmış ve ülkesinden ayrılmak durumunda kalmıştır. Bu dönemde Türkiye Cumhuriyeti, önderi Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün devrimleri çerçevesinde müzik eğitiminde düzenlemelerin yapılması için yabancı uzmanlardan yararlanmak istemiştir. Böylelikle Hindemith, Türk Eğitim Bakanlığı'ndan Ankara'da bir müzik okulu kurulması ve Türk eğitim sisteminde müzik eğitiminin yeniden yapılandırılmasını organize etmek için bir teklif almıştır. Özellikle Türk bestecilerine, Türk kültür ve geleneklerine bağlı kalarak, Avrupalı bestecilerin kullandığı daha ileri teknikleri sistemlerine katacak bir müzik eğitimi metodu oluşturmakla görevlendirilmiştir. 1935 yılının Nisan ayında var olan sistemi denetlemek ve Ankara Devlet Konservatuvarı'nın kuruluş çalışmalarına katkıda bulunmak için Ankara'ya gitmiş ve Türkiye'nin müzikteki batılılaşmasına yön vermek amacıyla Devlet Konservatuvarı'nın öğretim kurallarını hazırlamıştır. Hindemith, bir süre sonra ne yazık ki, dönemin mali, bürokratik ve sosyal koşullarının da etkisiyle ülkemizden ayrılmıştır (Kahramankaptan, 2013, s.21-22; Morin, 2016, s.9).

Hindemith, Almanya'ya giremediği için bir süre İsviçre'de yaşamak zorunda kalmıştır. Daha sonra 1939'da Amerika'ya gitmiş ve Amerika Birleşik Devletleri'ne göçmen olarak yerleşmiştir. 1946 yılında Amerikan vatandaşlığına geçen besteci savaş sona erinceye dek orada kalmıştır. Besteci, Yale Üniversitesi'nde müzik kuramı dersleri vermiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'ya dönünce, 1954'te Zürih Üniversitesi'nin müzik kürsüsü yöneticiliğine getirilmiş ve Amerika'daki Yale Üniversitesi'nin New-Haven'daki müzik okulu ile Zürih'teki derslerini birlikte yürütmüştür. Bir süre sonra da tamamen İsviçre'ye yerleşmiştir. Hindemith, 1963'te Frankfurt am Main şehrinde yaşamını yitirmiştir (Karcıoğlu, 2007, s.6; Saydam, 2008, s.21).

Hindemith'in Flüt Müziği

Hindemith'in besteci olarak üretkenliği genellikle talebe göre belirlenmiştir. Siyasi saldırılar büyük ölçekli performansları olanaksız kılınca, besteci özellikle oda müziği eserleri bestelemeye odaklanmış ve bu eserler Almanya'da özel evlerde çalınarak, yurtdışındaki birçok virtüözden ilgi görmüştür. Hindemith, 1935 yılında bir dizi sonat bestelemeye başlamıştır. İlk eseri Mi Majör "Keman ve Piyano Sonatı", son eseri ise "Tuba ve Piyano Sonatı"dır (1955). Yaylılar, piyano, org ve arp sonatları dışında, bu dizide ayrıca piyanoyla birlikte bir nefesli çalgı için on sonat bulunmaktaydı. Hindemith, bu eserlerin yalnızca birkaçını özel günler veya belirli icracılar için yazmıştı: Her çalgıya uygun bir şeyler bestelemek gibi zor bir işe sıcak baktığı için, asıl amacının mümkün olan en fazla sayıda orkestra çalgısına bir sonat yazmak olduğu açıktı (Schader, 2015, s.3).

Hindemith, tahta ve bakır nefesli çalgıların her biri için bestelediği eserlerle literatüre önemli katkılarda bulunmuştur. Nefesli çalgılar için yazdığı on sonat yıllarına göre aşağıda sıralanmıştır (Payne, 1974, s.ii-iii):

- 1936 - Flüt ve Piyano için Sonat
- 1938 - Fagot ve Piyano için Sonat
- 1938 - Obua ve Piyano için Sonat
- 1939 - Klarnet ve Piyano için Sonat
- 1939 - Korno ve Piyano için Sonat
- 1939 - Trompet ve Piyano için Sonat
- 1941 - Trombon ve Piyano için Sonat
- 1941 - İngiliz Kornosu ve Piyano için Sonat
- 1943 - Alto Korno veya Saksafon ve Piyano için Sonat
- 1955 - Tuba ve Piyano için Sonat

Harry Halbreich'e göre, her yapıt seçilen çalgının karakterini ve teknik olasılıklarını göz önüne alır. Bu nedenle, tahta nefesli çalgıların sonatları genellikle neşeli, hafif ve şeffafken, bakır nefesli çalgıların sonatları ton açısından daha enerjik ve coşkuludur. Hindemith'in bu sonat dizileri daha önceki eserlerinin bazıları kadar radikal ve sert değildir; bu sonatlar 19. yüzyılın şiirselliği, armonik yapısı ve klasik biçimine daha benzerdir (Bishara, 1983, s.19).

Hindemith, 1939 yılında yayıncısına şu açıklamayı yapmıştır: "Nefesli çalgılar için sonat yazmama şaşırabilirsin. Bu tür eserlerden oluşan bütün bir dizi üretmeye her zaman niyetim vardı. Birincisi, bu çalgılar için klasik repertuvardaki birkaç eser dışında önemli hiçbir şey yok. İkincisi, nefesli çalgılarla bu kadar yakından ilgilendiğim için, bu eserleri yazmaktan büyük keyif aldım" (Schader, 2015, s.3).

Dönemin müziğinde flüt oldukça fazla kullanılmıştır. Bunun başlıca nedeni, bu döneme kadar teknik açıdan daha kısıtlı olan flütün, 20. yüzyıl öncesinde yapılan yenilikler sayesinde kapasitesi genişlemiştir.

Birçok besteci gibi Hindemith de flüt için eserler yazmış ve flütü birçok yerde kullanmıştır. Aşağıda, bestecinin içinde flütü kullandığı eserler çeşitli kaynak kitaplardan ve "https://imslp.org/wiki/List_of_works_by_Paul_Hindemith (2019)" sitesinden ulaşılan bilgiler doğrultusunda kronolojik olarak yazılmış ve eserler hakkında bilgiler verilmiştir:

1918 yılında bestelediği "Wie es wär, wenn's anders wär" adlı eserin prömiyeri 6 Temmuz 1989 yılında Münih'te yapılmıştır. Eser; soprano, flüt, obua, fagot, 2 keman, viyola ve 2 çello için yazılmıştır. Prömiyerde eseri seslendiren sanatçılar: H. Jungwirth (soprano), M. Nagora ve Kai Bernhöft (keman), P. Blaumer (viyola), Hans Dieter ve C. Hellmann (çello), K. Holsten (flüt), G. Sirotek (obua) ve D. Kallensee (fagot)'dir (Luttmann, 2009, s.455).

1921 yılında "Das Nusch-Nuschi op.20" adlı orkestra için yazdığı dans süitinde iki flüte yer vermiştir ve bazı yerlerde ikinci flütün pikolo da çalabileceğini belirtmiştir. Eser ilk kez 23 Kasım 1921'de Bochum Belediye Orkestrası ile şef Rudolf Schulz-Dornburg tarafından seslendirilmiştir.

1922 yılında "Kammermusik No.1 Op.24 für 12 Solo Instrumente"yi (12 Solo Enstrüman için Oda Müziği No.1 Op.24) yazmıştır. 12 solo enstrüman: Flüt (pikolo da olabilir), klarnet, fagot, trompet, perküsyon, harmonium, piyano, iki keman, viyola, çello ve bas. Eserin prömiyeri 31 Temmuz 1922'de Donaueschingen Ensemble (12 müzisyen), Felix Petyrek (piyano), Reinhold Meren (harmonium) ve Amar Kuartet ile şef Hermann Scherchen yönetiminde seslendirilmiştir. Eser dört bölümden oluşmaktadır: I) Sehr schnell und wild II) Mäßig schnelle Halbe. Sehr streng im Rhythmus III) Quartett: Sehr langsam und mit Ausdruck - Ein wenig belebter - Wieder ruhig IV) Finale 1921: Lebhaft.

1922 yılında 5 üflemeli (Flüt, Obua, Klarnet, Korno, Fagot) için "Kleine Kammermusik op.24 no.2" (Küçük Oda Müziği) bestelemiştir. Eserin ilk kez 13 Haziran 1922'de Köln'de düzenlenen II. Ren Oda Müziği Festivali'nde Bläser-Kammermusikvereinigung Frankfurt tarafından seslendirilmiştir. Eser beş bölümden oluşmaktadır: I) Lustig. Mäßig schnell Viertel II) Walzer. Durchweg sehr leise III) Ruhig und einfach IV) Schnelle Viertel V) Sehr lebhaft.

1922 yılının Şubat ayında Frankfurt'ta "Die junge Magd op.23" adlı alto, flüt, klarinet ve yaylı dördü için 6 şarkı bestelemiştir. Librettist Georg Trakl (1887-1914) tarafından yazılan 6 şarkı: I) Oft am Brunnen II) Stille schafft sie in der Kammer III) Nächtens überm kahlen Anger IV) In der Schmiede dröhnt der Hammer V) Schmächtig hingestreckt im Bette VI) Abends schweben blutige Linnen. Bu eserin ilk prömiyeri 31 Temmuz 1922'de Internationale Kammermusiktage Donaueschingen'de yapılmıştır. Tini Debüser (alto), K. Spittel (flüt), A. Spranger (klarnet) ve yaylıları Amar-Kuartet (iki keman, viyola, çello) seslendirmiş, şef Hermann Scherchen yönetmiştir.

1923 yılının Ağustos ayında "Kanonische Sonatine für Zwei Flöten No.3 Op.31"i (İki flüt için Kanonik Sonat No.3 Op.31) bestelemiş ve bu eseri Paul Hagemann'a ithaf etmiştir. İki flüt için yazılmış olan bu sonat, Hindemith'in flüt için yazdığı ilk eserdir. Parça genel olarak tempo, ritim ve nota üstünde yazan çalım stilinde yapılması istenilen değişikliklerle birlikte kanonik biçimde ilerlemektedir. Çalım tekniği açısından orta zorlukta bir eserdir. Yaklaşık 6 dakika süren bu eser, üç bölümden oluşmaktadır: I) Munter II) Capriccio: Langsame Achtel III) Presto.

1926 yılında "Konzertmusik für Blasorchester Op.41" (Üflemeli Topluluğu için op.41) bir eser bestelemiştir. Eser üç bölümden oluşmaktadır: I) Konzertante Overtüre II) Sechs Variationen über das Lied "Prinz Eugen, der edle Ritter" III) Marsch. Besteci, bu eseri şef Hermann Scherchen'e ithaf etmiştir. Eser ilk kez 24 Temmuz 1926'da Donaueschinger Kammermusiktage'de şef Hermann Scherchen yönetimiyle seslendirilmiştir.

1927 yılında Berlin Müzik Yüksek Okulu'nda profesör olarak atandığı sene içinde "Acht Stücke für Flöte allein"ı (Solo Flüt için Sekiz parça) bestelemiştir. Bunlar her biri yaklaşık bir dakika süren kısa parçalardır ve genellikle neşeli ve kısa parçalar olarak tarif edilmektedir. Edmiston'a (2016, s.26) göre, bu dönemde Hindemith yükselişteki Nazi partisinin gözünde iyi durumdadır ve bu da yapıtlarının neşeli mizacından belli olmaktadır. Flütçünün çeşitli renklerde ton denemeleri yapması için uygun olan eser, abartılı bir ton çeşitliliği sunarak çalınırsa daha etkili bir duyum gerçekleşir. Teknik açıdan 20. yüzyıl müzik anlayışında yazılmış ve çalım tekniği açısından orta zorlukta bir eserdir. Eserin bölümleri: I) Gemächlich, leicht bewegt II)

Scherzando III) Sehr langsam, frei im Zeitmaß IV) Gemächlich V) Sehr lebhaft VI) Lied, leicht bewegt VII) Rezitativ. VIII) Finale.

1927 yılında flüt, obua ve yaylı orkestra için "Spielmusik op.43 no.1" bestelemiştir. Spielmusik ilk kez, 6 Mart 1927 tarihinde Bieberstein'da Scholorchester des Schulheims Bieberstein ile solist Paul Hindemith (solo viyola) ve Hilmar Höckner yönetiminde seslendirilmiştir. Eserin librettisti Hilmar Höckner (1891-1968)'dir. İki flüt, iki obua ve yaylılar için yazılmış eser üç bölümden oluşmaktadır: I) Mäßig bewegte Halbe/atempo II) Langsam schreitende Viertel/Immer ruhig/Beruhigen/Wie anfangs/Ruhiger/Immer langsamer III) Schnelle Halbe - Die Achtel, wie vorher die Viertel.

Gebrauchsmusik kavramını yansıtan ilk parçalardan biri sayılan Spielmusik, müzikal Jugendbewegung'un (gençlik hareketi) "çalışma haftası"na yapılan ilham verici bir ziyaretten sonra yazılmıştır. Bu organizasyon, gücünün büyük bir kısmını Fritz Jöde'ye borçludur. Jöde, 1952 yılında Hindemith'le kolay çalınabilen ve Wer sich Musik erkiest (1928) adlı bir Sing- und Spielmusik koleksiyonunun yayınlanmasında işbirliği yapmıştır (Paulding, 1974, s.107).

1931 yılında şan (soprano, alto, bariton, bas), koro ve orkestra için bestelediği, üç bölümden oluşan "Das Unaufhörliche" adlı eseri eşi Gertrud Hindemith'e 2 Ağustos 1931 yılında ithaf etmiştir. Eserin prömiyeri Berlin Filarmoni Orkestrası ve Korosu tarafından, solistler Adelheid Armhold (soprano), Karl Kullmann (tenor), Matthieu Ahlersmeyer (bas) ile ve şef Otto Klemperer tarafından Berlin'de seslendirilmiştir. Eserde bir pikolo ve iki flüt yer almaktadır.

1932 yılında "Plöner Musiktag" adlı bir eser bestelemiştir. İlk kez 20 Haziran 1932'de Schüler und Lehrer des Gymnasiums Plön ile şefler Edgar Rabsch ve Paul Hindemith yönetimiyle seslendirilmiştir. Eserin librettisti Martin Agricola (1486-1556)'dır. Eser dört bölümden oluşmaktadır: A) Morgenmusik for Brass B) Tafelmusik for various instruments C) Kantate for voices and instruments D) Abendkonzert (six pieces for various instruments). Her bölüm kendi içinde birkaç bölüme daha ayrılmaktadır.

Plöner Musiktag, sabah saat 7'de bir kuleden çalınan ve böylece 17. yüzyıldaki kule konseri uygulamasını takip eden Morgenmusik'le başlar. Bu kaygısız besteleme stili dolambaçsızdır ve Lehrstück gibi genellikle Hindemith'in 1930'ların başındaki diğer müziklerinin büyük bir bölümüne göre daha homofoniktir. Öğle yemeği sırasında çalınmak için bestelenen Tafelmusik (öğle yemeği saati müziği) flüt, trompet veya klarnet ve yaylılar için yazılmıştır. İçinde flütü en fazla kullanan bölümlerden biri B) Tafelmusik'tir. Tafelmusik'in I) Marsch II) Intermezzo ve IV) Walzer bölümlerinde flüt ön plandadır. Bu bölümde flütle birlikte trompet veya klarneti ve yaylıları duymaktayız. Flütü solo olarak kullanan diğer bölüm ise D) Abendkonzert'tir. Abendkonzert'in ikinci bölümü'nde flüt solodur, yaylılar ona eşlik eder (Paulding, 1974, s.126-127).

Şekil 1. Plöner Musiktag, Abendkonzert, 2. Bölüm'ün (Mäßig bewegt) girişi (Paulding, 1974, s.128-129).

1933 yılının Kasım-Şubat ayları arasında olduğu bilinen, Berlin'de "Mathis der Maler" (Resam Mathis) adlı senfoni bestelemiştir. Eserin prömiyeri 12 Mart 1934 Berlin'de, Berlin Filarmoni Orkestrası ile şef Wilhelm Furtwängler yönetiminde seslendirilmiştir. Besteci senfonide iki flüte yer vermiş ve bazı yerlerde ikinci flütün pikolo da çalabileceğini belirtmiştir. Eser üç bölümden oluşmaktadır: I) Engelkonzert II) Grablegung III) Versuchung des heiligen Antoniu.

1936 yılında Flüt ve Piyano için Sonat bestelemiştir. Hindemith, Flüt ve Piyano Sonatı'nı 1936 yılında Berlin'de, İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasından hemen önce bestelemiştir. Georges Barrère, bu eserin prömiyerini Hindemith'in ABD'ye ilk ziyareti sırasında Washington, D.C.'de yapmıştır. Flüt ve Piyano için yazılmış olan sonat, Hindemith'in flüt için yazdığı birçok eseri olmasına karşın en çok seslendirilen ve bilinen eseri olma özelliği taşımaktadır. İlk icra 10 Nisan 1937'de, Washington'daki Kongre Kütüphanesi'nde gerçekleşmiş ve Georges Barrère ve Jesus Maria Sanroma tarafından çalınmıştır.

1942 yılının Aralık ayında flüt ve piyano için "Echo" adlı tek bölümlük bir parça bestelemiştir. İlk seslendirilişi 1945 yılında yapılmıştır. 1-2 dakikalık bu kısa eserin çalımı için "Rather fast" terimi yazmaktadır yani oldukça hızlı çalınmalıdır. Hindemith'in flüt için yazdığı eserlerinin içinde en rahat çalım tekniğine sahip olan, başlangıç seviyesinde ve flüte hâkim birçok amatör müzisyenin de çalabileceği düzeyde bir eserdir. Ohlsson'a (1975, s.67) göre, eser teknik olarak ileri düzey flütistler de dâhil olmak üzere, nota değerlerindeki çeşitlilikten dolayı ritmik

kontrolü ve ambaşür kontrolünü geliştirmek amacıyla ileri seviye yeni başlayanlar ve orta düzey müzisyenler için mükemmel bir repertuvardır.

1943 yılında yazdığı "Senfonik Metamorfozlar" adlı eser, Carl Maria von Weber'in temaları üzerine çeşitlemelerle yazılmıştır. "Hindemith, çeşitlemelerin temelinde Weber'in piyano eserlerinden konuları (Op.60 No.4, Op.60 No.7) ve Gotzi'nin "Turandot" piyesine yazdığı müzikal sahne eserinden "Scherzo" parçasını kullanmıştır. Bu temalar bütün eser boyunca aralıksız değişikliklere uğrar" (Mehtiyeva, 2008, s.147). Bu eser, 1952'de Balancini tarafından koreografisi yapılarak baleye uyarlanmıştır. Besteci eserinde bir pikolo ve iki flüte yer vermiştir. Eser dört bölümden oluşmaktadır: I) Allegro II) Moderato ("Turandot"-Scherzo) III) Andantino IV) Marsch.

1946 yılında New Haven'da "Symphonia Serena" adlı Dallas Senfoni Orkestrası için bir eser bestelemiş ve ilk kez 1 Şubat 1947'de Antal Dorati yönetiminde seslendirilmiştir. Besteci eserinde bir pikolo ve iki flüte de yer vermiştir ve senfoni'nin nefesliler için yazılmış olan ikinci bölümünde pikoloyu ön planda kullanmıştır. Eser dört bölümden oluşmaktadır: I) Moderately Fast II) Geschwindmarsch (Wind instruments only), Rather fast III) Colloquy: String Orchestra in Two Sections IV) Finale: Gay.

C. M. Weber'in temasından esinlenerek yazdığı Senfonik Metamorfozlar ve diğer büyük orkestra yapıtları gibi, Symphonia Serena da Hindemith'in dehasının gerçek doğasına işaret etmektedir. Burada, besteci Alman geleneğini kendi eşsiz kontrollü kromatik tonalite tarzıyla kaynaştırmıştır; bu tarzın özellikleri, tanıdık majör ve minör sesler, minör yedili ve tam dördü ve beşlilerdir. Bu düzenli bir sanattır ama yine de, Bach'ın müziği gibi tüm varoluşumuzu asalete yönlendirme gücü vardır ve Hindemith bunu başarmıştır (Paulding, 1974, s.307).

1948 yılında Oda Orkestrası için (pikolo, flüt, obua, korno, fagot, trompet, lavta ve yaylılar) "Suite of French Dances" (Fransız Dansları Süiti) bestelemiştir. Eserin ilk seslendirilişi 1958 yılında yapılmıştır. Fransız dansları süiti yedi bölümden oluşmaktadır: I) Pavane und Gaillarde II) Tourdion "C'est grand plasisir" III) Bransle simple IV) Bransle de Bourgogne V) Bransle simple VI) Bransle d'Escosse VII) Pavane, wie am Anfang.

1948 yılında "Septett für Blasinstrumente" (Üflemeli Çalgılar için Yedili) adlı bir eser bestelemiştir. Üflemeliler: Flüt, Obua, Klarinet, Bas Klarinet, Fagot, Korno ve Trompet'dir. Eserin prömiyeri bestecinin 1948 yılındaki Avrupa turnesi sırasında, 30 Aralık günü Milano Yeni Tiyatro Orkestrası'nın üyeleri tarafından bu şehirde seslendirilmiştir. Eser beş bölümden oluşmaktadır: I) Lebhaft II) Intermezzo, Sehr langsam, frei III) Variationen, Mäßig schnell IV) Intermezzo, Sehr langsam V) Fuge Alter Berner Marsch, Schnell.

Beş bölümlü olan bu eser Sicilya'daki Taormina'da, Hindemith'in belli ki çok keyifli olduğu bir ortamda yazılmıştır ve eser için şu sözleri ifade etmiştir: "Bu parçayı hayal edilebilecek en güzel bahçelerden birinde, ayaklarımın dibinde deniz, arka planda karla kaplı Etna Dağı varken yazdım. İnsan bestelerin kalitesinin yakın çevreden etkilendiğine inanıyorsa, o halde kesinlikle böyle bir yerde büyük fikirler bekleyebilir". (Paulding, 1974, s.338-339).

1949 yılında Hindemith, Avrupa'dan geri dönmesinden sonra yeni bir konçerto bestelemiştir; New Haven'da Columbia Üniversitesi'nin Alice M. Ditson Fonu için "Konzert für Holzbläser, Harfe und Orchester" (Flüt, Obua, Klarnet, Fagot, Arp ve Orkestra için Konçerto). Eser üç bölümden oluşmaktadır: I) Moderately fast, II) Grazioso. III) Rondo. Eserde solistler flüt, obua, klarnet, fagot ve arp; orkestra ise iki korno, iki trompet, bir trombon ve yaylılardan oluşmaktadır. Eserin prömiyeri 15 Mayıs 1949'da New York Columbia Üniversitesi'nde, McMillan Akademik Tiyatro CBS Senfoni Orkestrası ile şef Thor Johnson tarafından gerçekleştirilmiştir. Hindemith, bu eserin hem birinci bölümünde hem de üçüncü bölümünde genellikle solo nefeslileri veya solo nefeslilerle birlikte arp'ı kullanmıştır (Paulding, 1974, s.348).

1951 yılında bestelediği "Die Harmonie der Welt" (Dünya'nın Uyumu) adlı senfonisini orkestranın 25. yılı için Paul Sacher ve Basler Oda Orkestrası'na ithaf etmiştir. Besteci eserde iki flüte yer vermiştir ve bazı yerlerde ikinci flütün pikolo da çalabileceğini belirtmiştir. Senfoninin ilk konseri 25 Ocak 1952 yılında Basel'de Basler Oda Orkestrası ile şef Paul Sacher tarafından seslendirilmiştir. Eser üç bölümden oluşmaktadır: I) Musica Instrumentalis II) Musica Humana III) Musica Mundana.

1953 yılında alto, tenor, koro, orkestra ve üflemeli orkestra için "Ite angeli veloces" adlı bir eser bestelemiştir. 4 Haziran 1955'te ilk kez Wuppertal'de Niederrheinisches Musikfest'te, Paul Hindemith'in yönetimiyle Wuppertal Şehir Orkestrası tarafından, solistler Maria von Ilosuay (alto) ve Gino Sinimberghi (tenor) ile sahnelenmiştir. Bu eserin librettisti Paul Claudel (1868-1955)'dir. Eser üç bölümden oluşmaktadır: I) Chant de triomphe du roi David II) Custos quid de nocte III) Cantique de l'espérance.

Hindemith'in bestelemiş olduğu fakat notasının kayıp veya yayınlanmamış olduğu tartışılan bazı eserler bulunmaktadır. Bu eserler çeşitli kaynak kitaplardan ve "https://imslp.org/wiki/List_of_works_by_Paul_Hindemith (2019)" sitesinden ulaşılan bilgiler doğrultusunda kronolojik olarak aşağıda yazılmıştır:

1915 veya 1916 yılları arasında olduğu bilinen Alto, Flüt, Arp, Piyano ve Yaylı Kuarteti için yazdığı "Eine Kammermusik" (Oda müziği) eseri bulunmaktadır. Fakat yalnızca yaylıların notasından ilk 28 ölçü günümüze kadar gelebilmiştir (Luttmann, 2009, s.454).

1917 yılında yazmış olduğu tahmin edilen "Musik für 6 Instrumente und einen Umwender" bulunmaktadır. Eser flüt, piyano, iki keman, çello ve kontrbas için yazılmıştır. Eserin notası kayıp olarak kaydedilmiştir.

1917 yılında yazmış olduğu tahmin edilen "Sonata for 10 Instruments" (10 Enstrüman İçin Sonat) bulunmaktadır. 10 Enstrüman: Flüt, Klarnet, Bass Klarnet, Fagot, Trompet ve Yaylı Beşlisi için Sonat.

1917 yılında yazmış olduğu tahmin edilen "Das Grab ist meine Freude" (Mezar benim mutluluğum) adlı eseri bulunmaktadır. Eser flüt, iki keman, çello, iki bas ve piyano için yazılmıştır. Eserin notası kayıp olarak kaydedilmiştir.

1920 yılında yazıldığı bilinen "Colombo" adlı eseri flüt, yaylı beşlisi ve piyano için yazılmıştır. Eserin notası kayıp olarak kaydedilmiştir.

1920 yılında yazıldığı bilinen "Een krachtig voedsel" adlı eser flüt veya pikolo, piyano ve yaylılar için yazılmıştır. Eserin notası kayıp olarak kaydedilmiştir.

1923 yılında yazıldığı bilinen "Regimentsmarsch der Tipopo" adlı eseri iki flüt, iki klarinet, tenor saksafon, iki korno, iki trombon ve yaylılar için yazılmıştır.

1927 yılında "Zwei kleine Trios für Flöte, Klarinette und Kontrabass" (Flüt, Klarinet ve Kontrbas için iki küçük Trio) adlı bir eser yazmış olduğu bilinmektedir. Fakat notası kayıp olarak kaydedilmiştir (Luttmann, 2009, s.420).

1932 yılında yazıldığı bilinen "Übungsstück" (Egzersiz Parçası) iki flüt, iki obua, dört klarinet, mi bemol saksafon ve iki fagot için yazılmıştır. Eserin notası kayıp olarak kaydedilmiştir.

1932 yılında yazıldığı bilinen "Das Rauber-Orchestra in der Hochschule" adlı eseri iki flüt, iki obua, dört klarinet, tenor saksafon ve iki fagot için yazılmıştır. Eserin notası kayıp olarak kaydedilmiştir.

1941 yılında Yale'de "Enthusiasm" adlı flüt ve viyola için bir eser yazmış olduğu fakat eserin notasının yayınlanmamış olduğu bilinmektedir (Paulding, 1974, s.475).

Sonuç

Bu çalışmada, 20. yüzyılın önemli Alman bestecisi, orkestra şefi, icracısı ve eğitimcisi Paul Hindemith'in dünya flüt literatürüne katkıları araştırılmıştır. Hindemith, çok yönlülüğü, yeni fikirleri ortaya koyuşu ve müziğinin kendine özgü tarzı ile 20. yüzyıl müziğinde önemli bir yere sahiptir. Ülkemizin Batı çizgisinde bir müzik eğitim sisteminin oluşmasına katkı amacıyla davet alan Hindemith, Ankara'da konservatuar kuruluş çalışmalarına katılmış ve yazdığı raporlarla Türk çağdaş müziğinin gelişiminde önemli katkılarda bulunmuştur. Hindemith, besteciliğinin yanı sıra idealist kimliğiyle ortaya koyduğu Gebrauchsmusik (Yararlı Müzik) kavramı ile halkı müziğe katmaya çalışmış ve yalnızca profesyonel müzisyenlerin değil, amatör müzisyenlerin ve çocukların da çalabileceği düzeyde eserler yazmıştır. Bu kavramın amacı, toplumun her kesimi ile müziği bir araya getirmektir.

Hindemith, araştırma kapsamında da detaylı olarak açıklandığı gibi yazdığı birçok oda müziği, opera, senfoni gibi türlerde flüt çalgısına yer vermiştir. Her bir tahta ve bakır nefesli çalgı için on sonatı bulunan bestecinin, flüt için yazdığı diğer eserlerin yanı sıra nefesliler için yazdığı ilk sonat olan "Flüt ve Piyano Sonatı"nı 1936 yılında Berlin'de, İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasından önce bestelemiştir. Bu sonat konserlerde ve yarışmalarda oldukça tercih edilen bir eserdir. Flüt ve Piyano Sonatının yanı sıra iki flüt için yazmış olduğu "Kanonik Sonat" ve başlangıç seviyesi için çalınmaya uygun olan "Echo" isimli eserleri bestecinin flüt literatüründe en çok bilinen ve yorumlanan eserleridir.

KAYNAKÇA

- Aktüze, İ. (2010). Ansiklopedik Müzik Sözlüğü. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Bishara, B. (1983). An Examination of Selected Works for Flute. Yüksek Lisans Tezi. El Paso: The University of Texas at El Paso.
- Boran, İ. ve K. Şenürkmez. (2010). Kültürel Tarih Işığında Çoksesli Batı Müziği. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Dinç, Ş. (2006). Paul Hindemith'in Viyola Eserlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Edmiston, J. (2016). The Effects of World War II On Significant Composers of Music for Flute. Doktora Tezi. Maryland: University of Maryland.
- Imslp Petrucci Music Library. (t.y.) https://imslp.org/wiki/List_of_works_by_Paul_Hindemith (01 Mayıs 2019).
- Kahramankaptan, Ş. (hızl.). (2013). Hindemith Raporları 1935/1936/1937. E. D. Yavuz (çev.). Ankara: SCA Müzik Vakfı Yayınları.
- Kantarıcı, E. (2006). Viyola Edebiyatında Paul Hindemith'in Yeri, Önemi ve "Der Schwanendreher" Adlı Konçertosunun İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karcıoğlu, İ. (2007). Paul Hindemith'in Didaktik Yönü Müzik Dili ve Armoni Anlayışı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Luttmann, S. (2009). Paul Hindemith A Research and Information Guide. New York: Routledge Music Bibliographies.
- Mimaroglu, İ. (2009). Müzik Tarihi. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Morin, C. (2016). Paul Hindemith's Symphony In B Flat and Septet: A Conductor's Analysis. Yüksek Lisans Tezi. Colorado: Colorado State University.
- Ohlsson, J. M. (1975). Paul Hindemith's Music for Flute: Analyses of Solo Works and Stylistic and Formal Considerations of Chamber Works. Doktora Tezi. Ohio: The Ohio State University.
- Paulding, J. (1974). Paul Hindemith (1895-1963) A Study of His Life and Works. Doktora Tezi. Iowa: The University of Iowa.
- Payne, D. K. (1974). The Accompanied Wind Sonatas of Hindemith: Studies In Tonal Counterpoint. Doktora Tezi. New York: Eastman School of Music of the University of Rochester.
- Saydam, M. K. (2008). Hindemith ve Bruns'un Sonatları, Francaix'nin Divertissement'i ve Dutilleux'nün Sarabande Et Cortege'inin Fagot Repertuarındaki Yeri. Yüksek Lisans Eser Metni. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Schader, L. (2015). Hindemith Sonate für Flöte und Klavier. Mainz: Edition Schott.

Şen, E. (2018). Paul Hindemith'in Hayatı ve Op.9 No'lu Kontrabas Sonatının İncelenmesi. Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.